

แนวปฏิบัติที่ดี : การจัดการศึกษาเพื่อพลเมืองอาเซียน

กรณีศึกษานักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ

อาจารย์ ดร.วิสิทธิ์ บุญชุม

1. ข้อมูลทั่วไป

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้น มหาวิทยาลัยชั้นนำทั่วโลกได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียน (Student Center) และใช้กิจกรรมเป็นฐานในการเรียนรู้ (Activity-based Learning) ซึ่งเป็นการศึกษาแบบเน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education) โดยมีประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ ไม่ใช่การมุ่งเน้นใส่ความรู้ (Input-based Education) โดยผู้สอนจะตั้งผลลัพธ์ที่ผู้เรียนควรจะได้รับหรือควรจะเป็นหลังจากการเรียนรู้เสร็จสิ้น จากนั้นจึงออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรม
2. ผู้ที่จะพัฒนาผู้เรียนไม่ใช่ผู้สอน แต่เป็นตัวผู้เรียนเอง โดยผู้สอนเพียงทำหน้าที่เป็นวิทยากร กระบวนการ (Facilitator) จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดได้ เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ดังนั้นผู้เรียนจึงเป็นศูนย์กลางของการเรียน
3. การศึกษาแบบเดิมอาจารย์จะเป็นผู้ผูกขาดความรู้ ผู้เรียนจะต้องจำทุกอย่างตามที่อาจารย์บอกและวัดผลว่านิสิตท่านใดจำและตอบตามที่อาจารย์บอก แต่การศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์มีการจัดโครงสร้างการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนเป็นแบบแนวระนาบ ผู้เรียนและผู้สอนจะเรียนรู้ร่วมกัน
4. การศึกษาแบบเน้นผลลัพธ์ไม่ใช่วิธีการเรียนรู้โดยการฟังบรรยาย (Lecture-based Learning) แต่ใช้วิธีการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมและลงมือปฏิบัติ (Activity-based Learning) เช่นการเรียนรู้จากปัญหาที่เกิดขึ้นจริง (Problem-based Learning) การเรียนรู้โดยการทำโครงการงาน (Project-based Learning) และการเรียนรู้โดยการบริการสังคม (Service-based Learning) ซึ่งเป็นการนำความรู้ไปปรับใช้สังคม บริการสังคม
5. การศึกษาแบบเน้นผลลัพธ์จะจัดให้ผู้เรียนได้สรุปทบทวนการเรียนรู้ (Reflection) อย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และมีการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดจากการพัฒนาตนเอง เพื่อให้ผู้สอนทราบถึงผลลัพธ์ที่เกิดในตัวผู้เรียนว่าเป็นไปตามที่วางแผนไว้หรือไม่

2. ปัจจัยเกื้อหนุนที่ทำให้การจัดการศึกษาเพื่อพลเมืองอาเซียนสัมฤทธิ์ผล

การจัดการศึกษาแบบเน้นผลลัพธ์จะได้ผลลัพธ์อย่างดียิ่ง ถ้าหากหน่วยงานสนับสนุนทางการศึกษาในมหาวิทยาลัย เช่นสำนักหอสมุด ได้ดำเนินการจัดเตรียมทรัพยากรและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ต่างๆ ไว้อย่างครบถ้วน ดังต่อไปนี้

1. จัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศไว้ให้บริการอย่างเหมาะสม ทันสมัย และตรงตามความต้องการแก่ผู้ใช้
2. การบริการสู่ความเป็นเลิศ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาแบบเน้นผลลัพธ์
3. มีการพัฒนาความสามารถของบุคลากรสำนักหอสมุด เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และความพร้อมในการให้บริการเพื่อการเป็นพลเมืองอาเซียน

ในการนี้ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ เป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อพลเมืองอาเซียน และมีพันธกิจหลักที่สำคัญคือ การแสวงหา การพัฒนาระบบ การเผยแพร่และการบริการสารสนเทศทุกประเภท ทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสนับสนุนภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การเรียนการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม นอกจากนี้ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ ได้ดำเนินกิจกรรมและโครงการต่างๆ มากมายทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพลเมืองอาเซียน โดยเตรียมความพร้อมทั้งในด้านทรัพยากรสารสนเทศ การให้บริการเชิงรุก การพัฒนาให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยทักษิณมีความรู้ความสามารถ

3. การดำเนินการ

3.1 การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ

การจัดการศึกษาเพื่อพลเมืองอาเซียนได้ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนในแผนพัฒนาสำนักหอสมุด พ.ศ. 2556-2560 ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาความเป็นเลิศในการบริการสารสนเทศ

เป้าประสงค์ที่ 1 สำนักหอสมุดมีศักยภาพในการสนับสนุนพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาคมมหาวิทยาลัยทักษิณ

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทั้งทางกายภาพและทางออนไลน์ (Provide learning environment both physical and online)

กิจกรรมที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเพื่อให้บริการในห้องสมุด โดยสำนักหอสมุดเป็นผู้อำนวยการความสะดวกให้แก่ผู้ใช้ต่อการสั่งซื้อทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อนำมาให้บริการในห้องสมุด เช่นกิจกรรม Book Fair, โครงการผู้บริหารสำนักหอสมุดพบสาขาวิชา เป็นต้น

กิจกรรมที่ 2 การรวมกลุ่มเครือข่ายงานที่มีพันธกิจเดียวกันเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้ใช้บริการ และประโยชน์สูงสุดต่อมหาวิทยาลัย โดยสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณได้ร่วมเป็นสมาชิกในข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (PULINET) เพื่อร่วมกันพิจารณาคัดเลือกสารสนเทศที่มีคุณภาพมาให้บริการแก่ผู้ใช้ อีกทั้งยังเป็นการรวมตัวกันเพื่อการต่อรองสิทธิ์ต่างๆ (ด้านงบประมาณ) จากกลุ่มบริษัทที่เกี่ยวข้อง เช่นการจัดซื้อ e-book และการซื้อบริการ One Search ร่วมกันในนามกลุ่ม PULINET

กิจกรรมที่ 3 จัดสภาพแวดล้อมให้สนับสนุนการเรียนรู้ทั้งด้านกายภาพและด้านออนไลน์ โดยมีการจัดเตรียมความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ข้อมูลในเว็บไซต์ สัญญาณอินเทอร์เน็ตไร้สาย ระบบการสืบค้นสารสนเทศ (OPAC) ช่องทางการเข้าถึงสารสนเทศ ที่นั่งอ่าน

หนังสือ ห้องศึกษาค้นคว้าแบบกลุ่ม ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องฝึกภาษาด้วยภาพยนตร์และคาราโอเกะ เป็นต้น

3.2 การบริการสู่ความเป็นเลิศ

การจัดบริการต่างๆ สู่ความเป็นเลิศด้านงานบริการจากสำนักหอสมุด เพื่อให้ผู้ใช้ได้มีความรู้เพิ่มขึ้น มีความพร้อมต่อการก้าวสู่การเป็นพลเมืองอาเซียน ได้ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนในแผนพัฒนาสำนักหอสมุด พ.ศ. 2556-2560 ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การมุ่งเน้นผู้ใช้บริการ (User Focus)

เป้าประสงค์ที่ 1 นิสิตมหาวิทยาลัยทักษิณ มีทักษะสารสนเทศเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self Directed Learning) และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning)

กลยุทธ์ที่ 1 ร่วมมืออย่างเข้มแข็งและต่อเนื่องกับมหาวิทยาลัย/คณะ/สาขาวิชา/อาจารย์/ฝ่ายกิจการนิสิต/องค์การนิสิต/ศิษย์เก่าในการพัฒนานิสิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย/คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

กลยุทธ์ที่ 2 ร่วมสร้าง Information Literacy Skill และ ICT Literacy Skill แก่นิสิต ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายทั้งหลักสูตรพัฒนานิสิตนอกชั้นเรียนและกิจกรรมอื่นๆ เพื่อสนับสนุนทักษะในศตวรรษที่ 21

กิจกรรมที่ 1 การเข้าถึงผู้ใช้บริการทุกกลุ่มภายในมหาวิทยาลัย เพื่อให้บริการต่างๆ แก่ผู้ใช้นอกสถานที่ เช่น โครงการห้องสมุดเคลื่อนที่ การนำเสนอทรัพยากรสารสนเทศและบริการแก่ผู้ใช้ การรับฟัง

ปัญหาและข้อเสนอแนะจากผู้ใช้ เช่นโครงการผู้บริหารสำนักหอสมุดพบสาขาวิชา และผู้บริหาร
สำนักหอสมุดพงศ์การนิสิต เป็นต้น

กิจกรรมที่ 2 จัดกิจกรรมการรู้สารสนเทศให้แก่นิสิต โดยเน้นทักษะการสืบค้น การเข้าถึง การใช้
เครื่องมือในการสืบค้นสารสนเทศ (OPAC) และการสืบค้นสารสนเทศขั้นสูง โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ
กิจกรรม ICT 1 เน้นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการสืบค้นสารสนเทศโดยกำหนดให้นิสิตใหม่จะต้องมีทักษะ
นี้และกิจกรรม ICT 2 เน้นทักษะการสืบค้นขั้นสูง เหมาะกับนิสิตชั้นปีที่ 3 เพื่อประยุกต์ใช้ในการสืบค้นจาก
ฐานข้อมูลต่างๆ ให้สามารถประยุกต์ใช้ในการทำสัมมนา การทำโครงงาน หรือการทำวิทยานิพนธ์ต่างๆ

กิจกรรมที่ 3 การให้บริการแก่อาจารย์และนักวิจัย เพื่อการทำผลงานทางวิชาการ ตำรา หนังสือ
และการเขียนบทความทางวิชาการต่างๆ โดยมุ่งเน้นบริการการยืมระหว่างห้องสมุด บริการการยืมระหว่าง
วิทยาเขต การอบรมการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการทำผลงานทางวิชาการ เช่นโครงการอบรมการใช้

โปรแกรมการจัดการบรรณานุกรม Endnote แก่อาจารย์/นักวิจัยบริการการตรวจสอบรายการอ้างอิง/
บรรณานุกรมในวิจัยผลงานทางวิชาการแก่การทำอาจารย์/นักวิจัย

กิจกรรมที่ 4 ให้บริการวิชาการแก่ชุมชน เป็นการแบ่งปันความรู้ด้านการจัดการห้องสมุดไปสู่
ชุมชนที่ใกล้เคียง ด้วยการจัดห้องสมุดให้กับโรงเรียนด้อยโอกาส นอกจากนี้ยังมีการจัดโครงการเพื่ออบรม
ถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆ ให้แก่นักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ ในบริเวณใกล้เคียง เช่น โครงการปันน้ำใจจาก
พี่สู่น้องโครงการยุวบรรณารักษ์ และโครงการ Library Camp ตามรอยพ่อ สานความรู้สู่ภูมิปัญญาเด็กไทย

3.3 พัฒนาศักยภาพของบุคลากร

การจัดการศึกษาแบบเน้นผลลัพธ์นั้น บุคลากรของสำนักหอสมุดจำเป็นต้องมีความรู้
ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ ด้านเทคโนโลยีที่ก้าวทันกับการศึกษาในยุคปัจจุบัน โดยมีการระบ
เอาไว้อย่างชัดเจนในแผนพัฒนาสำนักหอสมุด พ.ศ. 2556-2560ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบบริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล การมุ่งผลสัมฤทธิ์โดย
คำนึงถึงคุณภาพ ชีวิตและสุขภาพของสมาชิกในองค์กร

เป้าประสงค์ที่ 1 การส่งมอบบริการที่มีคุณภาพแก่ผู้ใช้บริการ:บริการและนวัตกรรมบริการที่มี
คุณค่า (BestQualityService Delivery: valuable services & service innovation)

กลยุทธ์ที่ 3 สรรหา อนุรักษ์ และพัฒนาบุคลากรทุกกลุ่มในฐานะที่เป็นกลไกสำคัญในการ
พัฒนาองค์กร

กิจกรรมที่ 1 การพัฒนาด้านภาษาต่างประเทศ บุคลากรสำนักหอสมุดทุกคนได้รับโอกาสในการ
พัฒนาทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศกับชาวต่างชาติ เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและพร้อมที่จะให้บริการกับ
ชาวต่างชาติ เช่น โครงการ English for library staff, Shadowing เป็นต้น

- อบรมภาษาอังกฤษทุกวันๆละ ๑.๓๐ ชั่วโมง รวม ๒๐ ชั่วโมงและ

มีกิจกรรมภาคปฏิบัติ ๑๐ ชั่วโมง(สงขลา)

- อบรมภาษาอังกฤษ ๑ คอร์ส เป็นเวลา ๒ ชั่วโมง (พัทลุง)

กิจกรรมที่ 2 การพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ บุคลากรทุกคนได้เข้าร่วมอบรมการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานเพื่อให้มีความสามารถใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปใหม่ๆ และประยุกต์ใช้งานกับงานห้องสมุดได้ เช่น โครงการอบรม Microsoft Office ขั้นสูง โครงการอบรมการสร้างงานพิมพ์ด้วย Microsoft Publisher 2013 การอบรมการใช้งานโปรแกรม Format Factory เป็นต้น

กิจกรรมที่ 3 การเพิ่มทักษะในวิชาชีพ สำนักหอสมุดสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะในวิชาชีพของแต่ละภารกิจ เช่น ด้านบรรณารักษ์ คอมพิวเตอร์ แผนและงบประมาณ บัญชี พัสดุ งานบุคคล คณะทำงานต่างๆ ในข่ายงาน PULINET คณะทำงานต่างๆ ในข่ายงาน ThaiLIS เป็นต้น

กิจกรรมที่ 4 การศึกษาวัฒนธรรม/วิธีการดำเนินงานจากหน่วยงานอื่นที่มีพันธกิจเดียวกัน เปิดโอกาสให้บุคลากรได้ศึกษาดูงานจากหน่วยงานอื่นที่มีความเป็นเลิศในการให้บริการ เพื่อการประยุกต์ ทัศนคติ มุมมองการทำงาน ตลอดจนการปรับใช้ให้เหมาะสมกับหน่วยงานของตนเองเช่นโครงการศึกษาดูงาน

4. ผลการดำเนินกิจกรรม

ปัจจุบันสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณได้มีการจัดการศึกษาเพื่อพลเมืองอาเซียน โดยมีความพร้อมทั้งด้านกายภาพและด้านคุณภาพการให้บริการ โดยมีพื้นที่ให้บริการ 2 วิทยาเขตคือ วิทยาเขตสงขลา และวิทยาเขตพัทลุง ซึ่งจำแนกข้อมูลแต่ละด้านดังนี้

ด้านอาคารสถานที่

รายละเอียด	วิทยาเขตสงขลา	วิทยาเขตพัทลุง
พื้นที่ให้บริการ	ประมาณ 9,660 ตารางเมตร	ประมาณ 4,800 ตารางเมตร
พื้นที่อ่าน (Reading area) สำหรับผู้ใช้บริการ	ประมาณ 1,200 ที่นั่ง	ประมาณ 350 ที่นั่ง
ห้องศึกษาค้นคว้าแบบกลุ่ม	จำนวน 9 ห้อง	จำนวน 3 ห้อง

รายละเอียด	วิทยาเขตสงขลา	วิทยาเขตพัทลุง
ห้องภาพยนตร์/คาราโอเกะ	จำนวน 1ห้อง (ภายในมี 8 ชุด)	จำนวน 1ห้องและบริเวณภายนอก 4 ชุด
คอมพิวเตอร์บริการสืบค้นฐานข้อมูล/ศึกษาค้นคว้าตามอัธยาศัย	จำนวน 30 ชุด	จำนวน 27 ชุด
คอมพิวเตอร์บริการสืบค้น OPAC	จำนวน 26ชุด	จำนวน 15ชุด
ชุดบริการสื่อทัศนวัสดุ	จำนวน 24ชุด	จำนวน 30ชุด
โรงจัดนิทรรศการ	บริเวณชั้น 1	บริเวณชั้น 1

ด้านทรัพยากรสารสนเทศ

รายละเอียด	วิทยาเขตสงขลา	วิทยาเขตพัทลุง
สื่อสิ่งพิมพ์		
หนังสือภาษาไทย	134,130	48,733
หนังสือภาษาอังกฤษ	29,657	5,930
วารสารภาษาไทย	1,088	273
วารสารภาษาต่างประเทศ	123	53
หนังสือพิมพ์ภาษาไทย	18	11
หนังสือพิมพ์ภาษาต่างประเทศ	2	1
สื่อทัศน		
CD, DVD, CD-ROM	13,026	7,628
วีดิทัศน์	29	12
แถบเสียง	859	84
ฐานข้อมูล		
ฐานข้อมูลออนไลน์	52	
E-Theses	314,582	
E-Book	141,593	
E-Journal	25,384	

ด้านการเข้าใช้งาน

รายการ	2554	2555	2556
จำนวนการ Access ฐานข้อมูลที่บอกรับ โดย สกอ	695,504	642,942*	364,751*
จำนวนผู้เข้าใช้งาน	-	304,586	379,351

* เกิดความขัดข้องในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

เอกสารอ้างอิง

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. การศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ (Outcome-based Education) โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered) และใช้กิจกรรมเป็นฐานในการเรียนรู้ (Activity-based Learning). 2557.